

BOS- EN DUINPARKEN

Herstelplan

VAN HAEMSTEDEBOS

Gemeente Bloemendaal

INHOUD

	INLEIDING	3
1	INVENTARISATIE	5
1.1	Ontsluiting en beleving	5
1.2	Natuur	8
2	ANALYSE	8
3	THEMA	8
4	BEHEER	9
4.1	Begeleiden bosontwikkeling	10
4.2	Aanpassen padennetwerk	11
4.3	Fietspad onderhouden	11
4.4	Ruiterpaden markeren	11
4.5	Speelmogelijkheden	12

BIJLAGE. Plantensoorten Van
Haemstedebos

INLEIDING

Dit is een deelrapport uit een serie over het nieuwe beheer voor de bos- en duinparken in Bloemendaal. De serie bestaat uit 8 rapporten:

- Algemene deel. Dit bestaat uit de aanleiding voor het opstellen van de rapporten, de beschrijving van natuur en landschap waar Bloemendaal in ligt en het huidige beleid van rijk, provincie en gemeente.
- Bloemendaalse bos (Bloemendaal)
- Wilhelminapark met Kopje (Bloemendaal)
- Caprera (Bloemendaal)
- Brouwerskolkpark (Overveen)
- Wethouder van Gelukpark (Overveen)
- Enschedepark (Aerdenhout)
- Van Haemstedebos (Aerdenhout)

Uitgangspunten voor herstel

Door achterstallig onderhoud zijn de bos- en duinparken een “groene brij” geworden en maken een verwaarloosde indruk. Dit trekt ongewenste ontwikkelingen aan.

Daarom is herstel van de bos- en duinparken noodzakelijk.

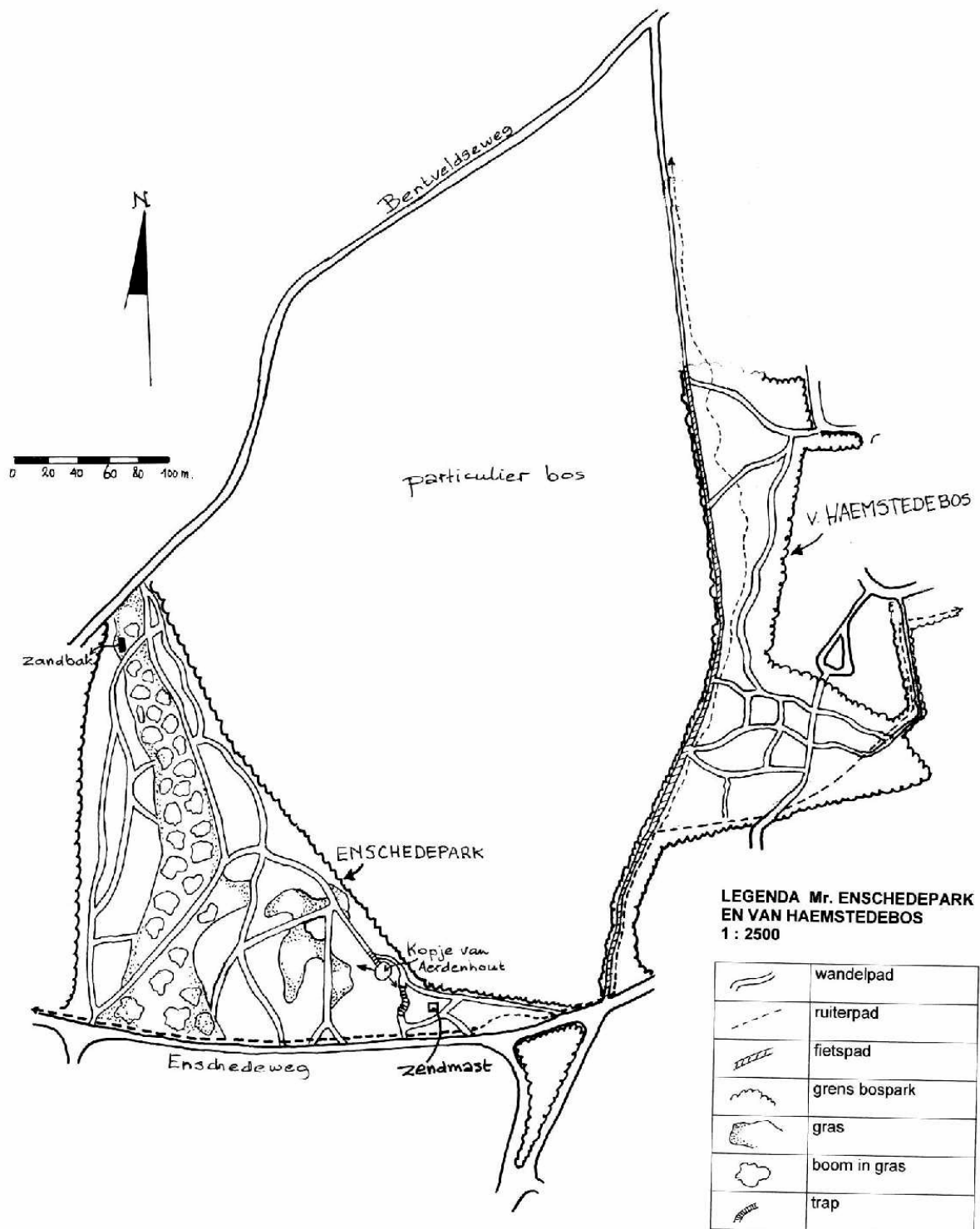
Als uitgangspunt voor het herstel van de bos- en duinparken is gekozen voor het geven van een eigen identiteit aan de bos- en duinparken. Deze identiteit heeft nauwe relatie met de mogelijkheden van het park en het huidige gebruik.

Leeswijzer

Elk rapport bestaat uit vaste onderdelen:

1. **Inventarisatie** van algemene zaken (oppervlakte, bijzonderheden e.d.), korte historie, gebruik (ontsluiting en beleving) en natuur en landschap.
2. **Analyse**, met daarin knelpunten en pluspunten.
3. **Thema**, waarin de geadviseerde identiteit van het park wordt toegelicht.
4. **Beheer**, waarin de geadviseerde maatregelen worden beschreven, ook wordt per maatregel de uitvoering beschreven

In elk park is een planteninventarisatie uitgevoerd in 2002. De gevonden planten (inclusief struiken en bomen) staan in de bijlage. Een planteninventarisatie geeft een indruk van de natuurwaarde van een bos- en duinpark. Er zijn geen faunainventarisaties uitgevoerd, omdat dat te veel tijd kost in relatie tot de voor dit doel benodigde informatie. Indien er faunagegevens bekend zijn van derden (bv. Provincie of KNNV), dan zijn die in het rapport verwerkt.

Figuur 1. Plattegrond met het Van Haemstedebos.

1. INVENTARISATIE

Het Van Haemstedebos is het bos tussen de Van Haemstedelaan (fietspad tussen de Bentveldweg en de Juliana van Stolberglaan) en het Bovenwegkwartier. Aan de westkant van het fietspad ligt het particuliere landgoed de Wildernis. Zie figuur 1. Voorheen stond dit bos in verbinding met het bos ten noorden van het Bovenwegkwartier (eigendom van Staatsbosbeheer), maar door de recente bouw van twee villa's langs de Zijweg is de bosstrook versnipperd.

1.1 Ontsluiting en beleving

Ontsluiting

Het Van Haemstedebos is vanuit het Bovenwegkwartier op twee plaatsen toegankelijk. Het grootste deel van het bos wordt doorsneden door smalle onverharde paden. Deze paden zijn niet aangelegd, maar spontaan ontstaan door het gebruik. Door achterstallig onderhoud aan het bos konden er te veel paden ontstaan in de loop der tijd. Hierdoor is het padennet aan met name de zuidkant erg dicht, waardoor het onoverzichtelijk wordt.

Aan de westkant van het bos loopt de Van Haemstedelaan. Het is een belangrijke langzaam verkeersroute. Aan de noordkant tot de toegang van de huizen is de Van Haemstedelaan een breed halfverhard karrenspoor, daarna wordt het een smaller halfverhard fietspad (foto 1). Dit is een belangrijke langzaam verkeerroute. Het pad wordt enkele malen per jaar hersteld, om de kwaliteit goed te houden.

Foto 1. Het fietspad van de Van Haemstedelaan

Er staat geen verlichting langs het fietspad, waardoor het in het donker minder aantrekkelijk is.

Langs het fietspad worden de brandnetels in de loop van de zomer erg hoog en buigen ze over pad heen. Deze ruige begroeiing is o.a. het gevolg van het type maaibeheer (met de klepelmaaier).

Het pad ligt voor de helft op particuliere grond van het landgoed de Wildernis, waardoor het beheer altijd in overleg met de eigenaren van de Wildernis moet worden uitgevoerd.

Langs de zuidkant en westkant van het Van Haemstedebos lopen ruiterspaden. Ze zijn onderdeel van het ruiterspadennet van de gemeente Bloemendaal.

Het zuidelijke pad staat in verbinding met het Enschedepark. Dit ruiterspad aan de zuidkant is ook in gebruik als wandelpad.

Om te voorkomen dat ruiters via de fietsverbinding het Bovenwegkwartier in gaan is een houten sluis aangebracht op het noordelijke pad door het bos (foto 2). Helaas is het daardoor voor fietsers ook een lastige doorgang geworden.

Foto 2. Paardensluis bij het Bovenwegkwartier

Beleving.

Het bos wordt vooral gebruikt om honden uit te laten en als speelbos voor de kinderen uit het aangrenzende Bovenwegkwartier. Ook wordt het bos wel gebruikt voor een ommetje vanuit de woonwijk. Er is geen plaats (centrale trekpleister), waar gebruikers naar toe trekken. Er zijn geen voorzieningen voor kinderen.

Het is een bos met weinig variatie en daardoor weinig herkenningspunten. In het noordelijke langgerekte en smalle deel blijft oriëntatie op de bebouwing van het Bovenwegkwartier mogelijk. In het bredere zuidelijke deel is het padenstelsel

Foto 3. De oude takkenrillen houden weinig wandelaars tegen

onnodig dicht en onoverzichtelijk. Met takkenrillen is in het verleden geprobeerd sturing te geven aan het gebruik van de paden in dit deel (foto 3). De takkenrillen zijn inmiddels grotendeels verteerd en er zijn nieuwe paden omheen ontstaan.

Foto 4. Doordat er achterstallig onderhoud is zijn de bomen dun en staan dicht op elkaar

1.2 Natuur

Het Van Haemstedebos is een jong bos, waarin de bomen dicht op elkaar staan. Door de lichtconcurrentie zijn het veelal dunne hoge bomen (foto 4). Het heeft de sfeer van een hakhoutbos. Plaatselijk is er een dichte struikenlaag. Er is weinig of verruigde ondergroei met op enkele plaatsen vroege bloeiers zoals Bosanemoon en Gele dovenetel.

Met name in het zuidelijk deel liggen oude takkenrillen. Het gebied heeft door het lage aantal soorten (41) geen bijzondere floristische waarde.

Waar de struiklaag goed ontwikkeld is, kunnen diverse vogels een goede nestplaats vinden. Echter door de vele paden en loslopende honden worden de vogels snel verstoord.

Het Van Haemstedebos ligt op de overgang van een oude onvergraven strandwal naar de lager gelegen strandvlakte. De bodem is op deze plaats volgens de bodemkaart van Nederland veelal kalkarm.

2. ANALYSE

Knelpunten

- Het fietspad wordt in de loop van de zomer smaller door overhangende brandnetels en bramen
- Het fietspad loopt gedeeltelijk over particuliere grond
- Het fietspad is niet verlicht
- De aansluiting met het Bovenwegkwartier is door de paardensluis minder goed voor fietsers
- Er is een overmaat aan kleine paadjes.
- Erg donker en saai en eenvormig mastenbos
- Fauna wordt verstoord door honden, mede als gevolg van de vele paadjes
- Onduidelijkheid over rutteroute en gebruik van rutteroute door wandelaars.

Pluspunten

- Het is overdag een zeer goede langzaam verkeersroute
- Korte doorsteek mogelijk vanaf het doorgaande fietspad naar het Bovenwegkwartier.
- het bos wordt door de bewoners van het Bovenwegkwartier intensief gebruikt.
- Het vormt een groene buffer rond het Bovenwegkwartier (woonkwaliteit).
- Er zijn mogelijkheden het nog jonge bos te verbeteren.
- Het bos sluit aan bij de natuur van landgoed de Wildernis.

3. THEMA

Gezien de ligging naast een woonwijk met kinderen en de grote behoefte aan een hondenuitlaatplaats is het thema voor dit bos een **speel- en buurtbos**. Dat betekent dat de bosontwikkeling goed begeleid moet worden, zodat er een evenwichtig bos ontstaat met een natuurlijke uitstraling. Daarnaast moet het een informeel speelbos

(hutten bouwen e.d.) blijven voor buurtkinderen. Er zullen dus in verband met het intensieve gebruik wat lagere natuurverwachtingen zijn voor dit bos.

Foto 5. Hutten bouwen met takken

4. BEHEER

Het beheer van het Van Haemstedebos moet gezien het thema gericht zijn op een betere bosontwikkeling met een natuurlijke uitstraling en gebruik door de buurtbewoners. Hiervoor is het wenselijk dat het beheer regelmatig wordt uitgevoerd.

Daarbij moet aandacht uitgaan naar het onderhouden en reguleren van de paden in het bos.

In figuur 2 staan de ingrepen aangegeven.

*Figuur 2. Beheersmaatregelen van Haemstedebos.
Begeleiding bosontwikkeling (4.1) en speelmogelijkheden (4.5) zijn van toepassing op het hele bos.*

4.1 Begeleiden bosontwikkeling

Momenteel bestaat het bos uit dicht op elkaar staande hoog opgroeiende stammen. Plaatselijk is er daardoor weinig ondergroei. De bomen kunnen zich niet goed ontwikkelen. Daarom moet het bos gedund worden.

Er is achterstallig onderhoud hierin. De komende jaren zullen daarom extra dunningen uitgevoerd moeten worden. Het Van Haemstedebos ligt buiten de bebouwde kom. Voor kap buiten de bebouwde kom is in sommige gevallen een melding bij de provincie Noord-Holland nodig. Het gaat hier om onderhoudsdunningen, die niet gemeld hoeven te worden bij de provincie. Door de onderhoudsdunning zullen de bomen, die blijven staan zich beter kunnen ontwikkelen. Ook kan de ondergroei zich in een bos met meer ruimte zich beter ontwikkelen. Het van Haemstedebos ontwikkelt zich daarmee tot een gevarieerd loofbos.

4.2 Aanpassen padennetwerk

Er zijn nu te veel paden in het zuidelijk deel van het bos. Hierdoor krijgen de vogels en kleine zoogdieren te weinig rust. Bovendien is het bos hierdoor onoverzichtelijk. De overmaat aan paden kan ontstaan door achterstallig onderhoud. Meer (bos)onderhoud voorkomt het ontstaan van te veel paden. De kwaliteit van het bos verbetert als er enkele paden uit gebruik worden genomen. De paden kunnen worden afgesloten worden door takkenhopen met hout dat vrij komt bij de onderhoudsdunningen. Bij regelmatig bosonderhoud kunnen steeds op de benodigde plaatsen de takkenhopen aangevuld of vervangen worden.

Momenteel worden de meeste paden in het Van Haemstedebos in het najaar schoongebazen van afgevallen blad. Dit is om de paden goed begaanbaar te houden. Als er te veel blad blijft liggen ontstaat er in de loop van enige jaren een modderige bovenlaag. Er is echter ook veel weerstand tegen het bladblazen in het bos. Onderzocht moet worden voor welke paden het bladblazen wel noodzakelijk is (bijvoorbeeld de belangrijkste verbindingen) en voor welke paden het bladblazen achterwege kan blijven (onbelangrijke paadjes). Dit kan nader worden uitgewerkt in de uitvoeringsfase.

4.3 Fietspad onderhouden

In de zomer groeien met name op de zonnige delen de brandnetels en bramen over het fietspad, waardoor er slechts een smal spoor over blijft. Dat komt doordat er twee maal per jaar slechts 1 meter geklepeld wordt. Door het klepelen ontstaat er versnelde afbraak van plantenresten. Hierdoor komen er snel veel voedingsstoffen beschikbaar en met name ruige soorten als de Brandnetel profiteren daarvan. Hierdoor kunnen deze soorten het pad weer snel overwoekeren. De doorgang kan worden verbeterd door een bredere strook berm te maaien. Omdat de westelijke berm eigendom is van de eigenaren van de Wildernis moet dit worden overlegd. Daarnaast kan de ruigte verminderen door niet meer te klepelen, maar te maaien, waarna het maaisel wordt afgevoerd.

Het onderhoud van het fietspad (enkele malen per jaar) moet voorgezet worden.

4.4 Ruiterroute markeren

Er lopen twee ruitersporen door het van Haemstedebos. Omdat de informele wandelpaden erg lijken op de ruitersporen ontstaat er onduidelijkheid over wat een ruiters- of voetpad is (foto 6). Hierdoor kunnen ruiters van de ruitersporen afdwalen of wandelaars opgeschrikt worden door een paard.

Het zuidelijke ruiterspad wordt ook veelvuldig door wandelaars gebruikt, waardoor het niet goed als ruiterspad te herkennen is.

Om te voorkomen dat ruiters en wandelaars elkaar voor de voeten lopen is duidelijk aangegeven van het ruiterspad met eenvoudige bordjes gewenst.

De houten sluis over de noordelijke fiets- en wandeltoegang is bedoeld om de toegang voor de paarden onmogelijk te maken naar het Bovenwegkwartier. Deze sluis belemmert de fietsers dan weliswaar enigszins, Maar de gekozen wordt hier voor het tegenhouden van de ruiters en tevens ook brommers. Het is immers voor fietsers nog mogelijk de sluis te passeren.

Foto 6. Ruiterpad en voetpad door elkaar.

4.5 Speelmogelijkheden.

Het Van Haemstede bos wordt nu ook al gebruikt door spelende jeugd. Deze mogelijkheid moet blijven bestaan, zolang dat past in een bos. Er zullen dus geen speeltoestellen worden geplaatst in het bos. Het bos is zelf het "avonturen"terrein, waar wat te ontdekken valt of de fantasie de vrij loop kan hebben. Zo kan snoeihout gebruikt worden om hutten te bouwen.

Het is echter niet de bedoeling, dat er takken van de bomen worden gebroken om mee te spelen. Ook is het niet de bedoeling, dat het aantal paden toeneemt of het bos overal belopen gaat worden.

Om hierin een goed evenwicht te vinden zal het Van Haemstede bos regelmatig moeten worden doorgelopen door medewerkers van de gemeente. Met enkele sturende maatregelen (dichtleggen van de nieuwe paden bijvoorbeeld) kan het Van Haemstede bos een aantrekkelijk buurt- en speelbos zijn.

BIJLAGE 1**PLANTENSOORTEN VAN HAEMSTEDEBOS**

41 soorten

<i>Nederlandse naam</i>	<i>Latijnse naam</i>
Akkerkool	Lapsana communis
Balsempopulier	Populus gileadensis
Bereklauw	Heracleum sphondylium
Beuk	Fagus sylvatica
Bijvoet	Artemisia vulgaris
Bonte gele dovenetel	Lamium galeobdolon ssp. galeobdolon var. Florentinum
Bosanemoon	Anemone nemerosa
Brandnetel	Urtica dioica
Breedbladige weegbree	Plantago media
Dagkoekoeksbloem	Silene dioica
Dauwbraam	Rubus caesius
Es	Fraxinus excelsior
Fluitekruid	Anthriscus sylvestris
Gewone esdoorn	Acer pseudoplatanus
Gewone vogelkers	Prunus padus
Gewoon nagelkruid	Geum urbanum
Hondsdrif	Glechoma hederacea
Hulst	Ilex aquifolia
Iep	Ulmus spec.
Kardinaalsmuts	Euonymus europaeus
Kleine balsemien	Impatiens parviflora
Klimop	Hedera helix
Kropaar	Dactylus glomerata
Krulzuring	Rumex crispus
Look-zonder-look	Alliaria petiolata
Meidoorn	Crataegus monogyna
Paardebloem	Taraxacum officinalis
Robbertskruid	Geranium robertianum
Spaanse aak	Acer platanoides
Stinkende gouwe	Chelodonia majalis
Straatgras	Poa annua
Varkensgras	Polygonum aviculare
Veldbeemdgras	Poa pratense
Venijnboom	Taxus baccata
Vlier	Sambucus nigra
Vogelmuur	Stellaria media
Wilde liguster	Ligustrum vulgare
Witte dovenetel	Lamium album
Zevenblad	Aegopodium podagraria
Zomereik	Quercus robur